

БУХГАЛТЕРСЬКА ПРОФЕСІЯ І БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС

Вороновська О.В., к.е.н., доц..

Таврійський державний агротехнологічний університет

Анотація - розглянуто проблеми гармонізації та уніфікації методики навчання та навчальних програм, створення єдиної методології обліку.

Ключові слова - методика, облік, уніфікація, стандарти, контроль, сертифікація

Постановка проблеми. Джерелом Болонського процесу вважається «Велика хартія університетів» (Magna Charta Universitatum), яка написана на латинській мові і нагадує людству про великий час, коли всі освічені люди розмовляли на одній мові, науковці і студенти вільно подорожували в різні країни. Але сьогодні бухгалтерська мова в кожній країні своя, своє поняття методології обліку. Це зумовлює пошук щодо зближення системи бухгалтерського обліку до міжнародних вимог та необхідності уніфікації методик навчання та навчальних програм.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню проблемам професійної підготовки згідно вимог Болонського процесу приділяється певна увага, зокрема:

- особливостям професійної підготовки бакалаврів і магістрів (З.Гуцайлук, В.Ластовецький, Є.Мних, В.Моссаковський, С.Прилипка, А.Редько та ін.);
- теоретичним і методологічним основам професійної освіти (Ф.Бутинець, Г.Кірейцев, Я.Соколов, В.Палій та ін);
- формуванню ключових професійних кваліфікацій (І.Житна, В.Сопко, В.Швець, та ін).

Аналіз науково-методичної літератури дає підстави для висновку, що Болонський процес і міжнародні умови вимагають значної гармонізації підготовки спеціалістів в Україні та в країнах Заходу на всіх кваліфікаційних рівнях, ідентифікації різних професійних знань, термінологічної узгодженості. Але Болонський процес не є щось єдине, уніфіковане для системи вищої освіти кожної країни-учасниці. Необхідно зберегти значний потенціал національної вищої школи бухгалтерів та її традиції.

Виклад основного матеріалу. Політика в області обліку та аудиту в національному контексті в значній мірі визначається Міжнародною федерацією бухгалтерів (International Federation of Accountants, IFAC), яка була створена в 1977 році і на сьогодні об'єднує 156 національних бухгалтерських організацій з 114 країн світу. Це єдина міжнародна організація, яка об'єднує представників бухгалтерської професії з приватного

та державного секторів економіки, сфери аудиторсько-консультативних послуг, освіти [1].

В Україні працюють декілька професійних організацій бухгалтерів і аудиторів (Федерація бухгалтерів, аудиторів і фінансистів АПК, Федерація професіональних бухгалтерів і аудиторів України, Союз аудиторів України). Так, громадська професійна організація – Федерація професіональних бухгалтерів і аудиторів України є асоційованим членом МФБ, яка послідовно з 1996 року впроваджує освітні програми і сертифікацію у відповідності з вимогами і стандартами МФБ. Ця організація здійснила офіційні видання «Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2002-2004 рр.», „Міжнародні стандарти фінансової звітності – 2004” (МСФЗ) на українській мові. МСФЗ відображають зміни, внесені до стандартів та тлумачень, які набули чинності з 1 січня 2005 року. Як бачимо, уже існує національна навчальна література та практика багатьох компаній і, відповідно, досвід спеціалістів.

Міжнародні стандарти фінансової звітності представляють собою направлення розвитку бухгалтерського обліку, альтернативи якому не має. Це вимога часу та потреба бізнесу.

Міжнародні стандарти фінансової звітності сприяють вирішенню трьох основних задач:

- підвищенню конкурентноздатності;
- підвищенню ефективності корпоративного управління;
- якісному покращенню обліку та звітності.

Задача детального вивчення МСФЗ постає перед вищими навчальними закладами, які повинні готувати спеціалістів згідно міжнародних стандартів обліку та звітності. При визначенні процесу підготовки кадрів в області бухгалтерського обліку і аудиту необхідно звернути особливу увагу на:

- глибоке освоєння в основі МСФЗ концепцій – корисності та сутності інформації, пріоритету економічного змісту перед юридичною формою, збереження капіталу, цінності грошей та ін.;
- формування навиків активного використання інформації, яка накоплюється в бухгалтерському обліку, для управління господарюючими суб'єктами і здійснення ефективного корпоративного управління;
- виробітку навичок застосування таких способів обробки інформації, як дисконтування, ймовірності розрахунків, математична статистика тощо;
- формування нового підходу до застосування стандартів та інших нормативно-правових актів в області бухгалтерського обліку та звітності. Такій підхід полягає в самостійності постановки бухгалтерського обліку та звітності шляхом реалізації принципів та вимог, які встановлюються стандартом і іншими нормативно правовими актами;

- виробітку навичок професійного судження, кваліфікації при вартості вимірювання, класифікації та оцінці значимості (сутності) фактів господарського життя для цілей бухгалтерського обліку та аудиту;
- навчанню використання фінансових показників, сформованих по МСФЗ, в системі національних рахунків;
- формування глибокого розуміння норм професійної етики.

В цьому плані стандарти професійного навчання потребують перегляду, і особливо, в нормативній частині курсів. Кардинальних дій потребують впровадження пропозицій щодо відображення специфіки сільського господарства в навчально-методичному процесі при підготовці спеціалістів бухгалтерського обліку [3].

По необхідність відображення специфіки сільського господарства в навчально-освітніх стандартах говорить і той факт, що в числі Міжнародних стандартів фінансової звітності і національних стандартів бухгалтерського обліку поки що єдиним галузевим стандартом є МСБО 41 „Сільське господарство” і П(С)БО 30 „Біологічні активи”. Ця специфіка повинна знайти відображення в освітніх стандартах і навчальних програмах.

Навчання єдиної системи обліку згідно Болонського процесу проходить за допомогою чотирьох блоків реформ: етапність, мобільність, кредитність, підконтрольність.

Вища школа в недалекому майбутньому буде складатися з двох етапів: бакалаврат і магістр. Учбовий план бакалаврів-бухгалтерів повинен орієнтуватися тільки на підготовку бухгалтерів. В Болонській ідеології закладено: «Сучасна вища освіта направлена на отримання студентом кваліфікації до набуття компетентності».

Кваліфікація – це рівень підготовки до професійної діяльності, а компетентність – це коло питань, в яких дана особа може розібратися. Тоді бакалавр – це професіонал, кваліфіковано виконуючий облікову роботу (висококваліфікований спеціаліст), а магістр – людина, яка добре виконує не тільки облікові функції, але й добре розуміє свою справу і суміжні проблеми юриспруденції, мікро- і макроекономіки (висококомпетентний робітник).

Але більшість країн проводять межу між академічним і професійним бакалавратом. Тому бакалаврів необхідно вчити плану рахунків, П(С)БУ і МСФЗ, а магістрів – на один крок вище від діючої практики. Це дозволить їм легко орієнтуватися в змінах нормативних документах.

Щодо мобільності, то тут в першу чергу необхідні знання іноземної мови, розуміння їхньої термінології та методології обліку. Це потрібного кожному професійному бухгалтеру. По друге: сумісність вузівських та внутрівузівських програм.

Четвертий блок це впровадження в навчальний процес кредитів ECTS (європейської кредитно-модульної системи перерахування обсягу трудомісткості та результатів навчання студентів) з окремих навчальних дисциплін.

ECTS по своїй природі є децентралізованою системою оцінки знань студентів і базується на принципі «обоюдної довіри» між вузами, які признають цей принцип. Умови впровадження ECTS [2]:

- доступність інформації про навчальні курси які пропонують вузи;
- наявність угоди між вузами, які прийняли ECTS;
- використання системи освітніх кредитів ECTS для взаємозаліків результатів навчання студентів.

Більшість аграрних вузів уже розмістили на сайтах робочі навчальні програми, які відображають галузеву специфіку, програми дисциплін регіонального компоненту, дисципліни по вибору студента, дисциплін спеціалізації і факультативів. Перша вимога впровадження у вузах системи ECTS виконується.

Важливим для аграрних вузів є впровадження інтерактивних форм навчання. Майбутніх бухгалтерів необхідно навчати на практиці з широким використанням комп'ютерної техніки, головне з яких є дистанційне навчання, при якому студент отримує доступ до навчально-методичних матеріалів. Все більшого значення набувають електронні підручники, мультимедійні засоби, кейс-методи, тренінги, ділові ситуації та ін.

Самий відповідальний блок реформи це контроль. В європейських країнах відсів студентів складає більш як 30 %, а у нас практично немає, працюємо без відстаючих, без браку, без відрахувань – нехай навчаються. Але без сучасної об'єктивної оцінки не буде довіри до дипломів наших вузів. Без довіри не може бути повноцінної людської діяльності. Слово довіра саме ближче людям нашої професії. Саме бухгалтер повинен бути впевнений в добропорядності керівництва організації, без цього по всім правилам професійної етики він повинен залишити роботу. Без щирого відношення не може бути ніякої ефективності роботи, без правдивої інформації не може бути повноцінної господарської діяльності. Без довіри ніяка реформа не врятує вишу школу, в тому числі і Болонський процес.

Перш за все, це контроль зі сторони студентів, але головне комплексний контроль викладачів і студентів з боку суспільства. Екзамени повинні бути тільки письмові. А суспільне та міжнародне визнання діючих вузів по підготовці спеціалістів по обліку та аудиту може покращитися, якщо буде впроваджена суцільна, прозора конкурсна система найма зі сторони роботодавців. Об'єктивна, неупереджена оцінка знань та вмінь спеціалістів дозволить швидко визначити рейтинг вузів, чітко встановити параметри професійної підготовки.

Значна роль по впровадженню ідей Болонського процесу в аграрних вузах належить Федерації аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України. Це єдине професійне об'єднання, яке не створювалося за підтримки закордонних консультантів та на кошти USADI чи інших проектів. В ідеологічному плані роль Федерації вагома. Саме вона залучає бакалаврів і магістрів аграрних вузів, які закінчили університети, і саме вони перетворюють їх в професійних бухгалтерів. Університет дає знання, Федерація – професію, реалізується ідея зближення науки з практикою. Саме

сертифікація ставить високі вимоги до професії бухгалтера-фінансиста. Зі вступом в СОТ посилюється економічна робота на підприємствах і, в першу чергу, забезпечення високого професіоналізму їх бухгалтерів і фінансистів.

Висновок. Болонський процес дає можливість створити єдину методологію обліку, єдине нормативне забезпечення. Бухгалтерський облік - це мова, на якій описуються господарські операції, «мова бізнесу», тому вона повинна бути єдиною. Впровадження МСБО – складний та болісний процес для кожної національної економіки. В результаті глобалізації бухгалтери різних країн будуть однаково розуміти методологію обліку, з'явиться можливість працювати в інших країнах. Це буде суттєвим поштовхом до нової якісної професійної освіти і суспільство зрозуміє роль бухгалтера в сучасній економіці.

Література:

1. Прилипко С. Бухгалтерская профессия в Украине: путь к международному признанию. //Бухгалтерский учет и аудит. №5, 2004 с. 20-24
2. Соколов Я. В. Традиции и перспективы подготовки бухгалтеров в России. //Бухгалтерский учет № 2 январь, 2007, с. 6-10.
3. Сопко В. Болонский процесс: вопрос высшего образования и науки по специальности «Бухгалтерский учет (контроль), анализ и аудит» //Бухгалтерский учет и аудит. №6, 2004 с. 25-30

Summary

The problems harmonization both unification of a technique of training and educational programs, creation of uniform methodology of the account are considered.